

**Primjena podzakonskih akata Hrvatske narodne banke u odnosu na zaštitu novčanih sredstava
klijenata prema odredbi članka 42. stavka 5. Zakona o tržištu kapitala i odredbi članka 3a stavka 3.
Zakona o osiguranju depozita**

Slijedom primljenih dopisa kreditnih institucija, a u svezi zahtjeva Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (dalje kratko: HANFA) Hrvatska narodna banka daje slijedeće očitovanje:

Prije svega bismo htjeli naglasiti da je za tumačenje članaka Zakona o tržištu kapitala ("Narodne novine", br. 88/08., 146/08. i 74/09., dalje kratko: ZTK) i njihove usklađenosti s drugim propisima u Republici Hrvatskoj zadužena HANFA. Stoga se naše tumačenje koje slijedi odnosi prvenstveno na odredbe propisa iz naše nadležnosti, a koji su u direktnoj vezi s mogućnostima provedbe odredbe članka 42. stavka 5. ZTK. Riječ je o *Zakonu o platnom prometu* ("Narodne novine" br. 133/09.) i temeljem njega propisanoj *Odluci o načinu otvaranja transakcijskih računa* ("Narodne novine" br. 3/11., 35/11., 50/11., 89/11., 101/11. i 135/11., Odluka) za čiju smo provedbu zaduženi.

Odlukom je Hrvatska narodna banka propisala konstrukciju transakcijskih računa koje vode kreditne institucije, a kojom je uveden jedinstveni standard čija primjena osigurava preduvjete za potpuno automatiziranu obradu i izvršenje platnih transakcija na razini platnog sustava u zemlji. **Prema odredbama Odluke transakcijski račun se otvara na temelju ugovora između klijenta i kreditne institucije, pri čemu Odluka ne uređuje namjenu novčanih sredstava na pojedinom transakcijskom računu.**

U slučaju da se transakcijski račun otvara temeljem posebnih zakonskih odredbi kojima se uvjetuje zaštita novčanih sredstava od ovrhe, kreditna institucija dužna je naznaku o tome dostaviti FINI u Jedinstveni registar računa (dalje kratko: JRR), a u skladu s *Pravilnikom o jedinstvenom registru računa* ("Narodne novine" br. 96/10., 130/10. i 99/11.) koji je Ministarstvo financija Republike Hrvatske donijelo na temelju *Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima* ("Narodne novine" br. 91/10.). **Svaki transakcijski račun koji otvara kreditna institucija može biti označen kao račun na kojem su novčana sredstva izuzeta od ovrhe.** Na temelju takve zabilježbe u JRR-u na takvim se transakcijskim računima ne provodi ovrha. Osnova za označavanje transakcijskog računa kao računa izuzetog od ovrhe odgovarajući je zakon odnosno ugovor između kreditne institucije i klijenta.

Kad kreditna institucija pruža investicijske usluge svojim klijentima, ona za te potrebe otvara kod sebe poseban transakcijski račun na kojem vodi novčana sredstva tih klijenata. U slučaju ovrhe nad kreditnom institucijom, ovrha se provodi nad sredstvima na računu za namiru kreditne institucije koji vodi Hrvatska narodna banka.

Ovdje je nužno ukazati na različitost situacije kad kreditna institucija pruža investicijske usluge trećim osobama (svojim klijentima) od situacija kad kreditna institucija vodi transakcijski račun investicijskog društva kao svog klijenta. **Kreditna institucija može voditi transakcijski račun investicijskog društva na ime i za račun investicijskog društva ili na ime investicijskog društva, a za račun njegovih klijenata.** Hoće li transakcijski račun investicijskog društva kreditna institucija voditi za račun investicijskog društva ili za račun njegovih klijenata, ovisit će o ugovoru između kreditne institucije i investicijskog društva, a o ugovoru će ovisiti i zaštita sredstava na transakcijskom računu u slučaju kada se proglašeni nedostupnost depozita u kreditnoj instituciji odnosno otvori stečaj kreditne institucije.

Situacija 1. Ako se transakcijski račun temeljem ugovora vodi za račun klijenata investicijskog društva, sredstva će biti zaštićena sukladno odredbama članka 3. stavka 4., članka 3a stavka 1. i 3., članka 4. stavka 2. i članka 5. stavka 1. Zakona o osiguranju depozita ("Narodne novine" br. 177/04., 119/08. i 153/09.). Iznos zaštite u okviru fonda osiguranja depozita iznosi najviše do uključivo iznosa od

400.000,00 kuna po klijentu investicijskog društva time da se u taj iznos uključuju i ostali depoziti iste osobe kod te kreditne institucije, a **sredstva na tom transakcijskom računu biti će izuzeta od ovrhe nad sredstvima investicijskog društva na čije ime kreditna institucija vodi taj račun.**

Situacija 2. Ako se transakcijski račun investicijskog društva temeljem ugovora između kreditne institucije i investicijskog društva vodi za račun investicijskog društva, onda sredstva na tom računu nisu zaštićena temeljem odredbi članka 3. stavka 2. Zakona o osiguranju depozita. U tom slučaju sredstva klijenata investicijskog društva mogu biti zaštićena temeljem odredbi članaka 222. do 246. ZTK. Iznos zaštite u okviru fonda za zaštitu ulagatelja, najviše do iznosa od 150.000,00 kn po klijentu investicijskog društva, a sredstva na tom transakcijskom računu neće biti, temeljem članka 42. stavka 5. ZTK, izuzeta od ovrhe nad sredstvima investicijskog društva na čije ime i za čiji račun kreditna institucija vodi taj račun.

Situacija 3. Ako kreditna institucija vodi transakcijski račun za račun klijenata u okviru samostalnog pružanja investicijskih usluga temeljem odobrenja za pružanje tih usluga, odredbe članka 42. stavka 5. ZTK primjenjuju se na tu kreditnu instituciju temeljem članka 8. točke 3. ZTK. To znači da prema članku 42. stavku 5. ZTK, sredstva klijenta kreditne institucije kojem ta kreditna institucija pruža investicijske usluge ne bi bila vlasništvo kreditne institucije, ne bi ulazila u njezinu imovinu, ni u likvidacijsku ili stečajnu masu, niti bi mogla biti predmetom ovrhe u svezi potraživanja prema toj kreditnoj instituciji.

Način na koji kreditna institucija knjigovodstveno vodi novčana sredstva klijenata kojima pruža investicijske usluge nije ni od kakvog utjecaja na primjenu odredbe članka 42. stavka 5. ZTK i ne derogira ZTK-om regulirane posljedice. Ipak, time su novčana sredstva klijenata kreditne institucije koja im pruža investicijske usluge i za čiji račun vodi transakcijske račune, u slučaju stečaja te kreditne institucije stavljena u privilegirani položaj u odnosu na novčana sredstva drugih klijenata te kreditne institucije ili novčana sredstva klijenata investicijskog društva za čiji račun ta kreditna institucija drži novčana sredstva na ime investicijskog društva.

Stoga ponavljamo tvrdnju s početka ovog očitovanja da je za tumačenje kao i za nadzor nad provedbom odredbi ZTK, pa tako i članka 42. stavka 5. zadužena HANFA pa je stoga u njihovoj nadležnosti i procjena odredbi ugovora između investicijskih društava i njihovih klijenata odnosno procjena postupanja sa sredstvima klijenata u smislu osiguravanja zaštite njihovih sredstava.